

САИД АҲМАДНИНГ «ТААШШУҚНОМА» АСАРИ ҲАҚИДА

Сайид Аҳмаднинг ижоди XV асрнинг иккинчи ярмига тўғри келади. У Темурнинг ўғилларидан Мироншоҳнинг фарзанди бўлиб, Сайид — адабий таҳаллусидир. Сайид Аҳмад ўзбек ва форс тилларида асарлар яратиб, ўз даври адабиётининг ривожига муносиб ҳисса қўшган. Бунини улуғ шоир Алишер Навоий ҳам ўзининг «Мажolisun-nafois» асарида алоҳида таъкидлайди ва унинг девони борлигини айтади. Аммо шоирнинг девони ҳозиргача топилмаган. Унинг ёлғиз «Таашшуқнома» асари бизгача етиб келган. Бу асарнинг қўлёзма нусхаси Лондондаги Британия музейида сақланади. Тўпламга киритилган бу асарнинг тўла тексти эса шу қўлёзманинг фотонусхаси асосида биринчи бор ҳозирги ўзбек тилида нашрга тайёрланди.

«Таашшуқнома» 839 (ҳижрий) — 1435-1436 (мелодий) йилларда ёзилган бўлиб, ундан олдин яратилган «Муҳаббатнома» ва «Ла-тофатнома» асарларига ўхшатма тарзда вужудга келган. Асар 319 байтдан иборат.

Асар ўзининг содда ва равои тили, мафтункор бадний кучи ҳамда тасвирлаш воситаларининг ўз ўрнида ишлатилиши билан характерланади.

Сайид Аҳмаднинг «Таашшуқнома» асарининг транскрипциядаги тексти, туркий тилни ўрганиш нуқтаи назаридан унинг грамматик таҳлили, изоҳлари ва луғати, машҳур туркшунос олим А. Шчербак томонидан 1973 йилда нашрга тайёрланиб, «Шарқ ёзуви ёдномалари» тўпламида чиқарилган.

Шунингдек, бу асардан айрим парчаларни 1927 йилда машҳур олим А. Н. Самойлович ҳам нашр эттирган. 1959 йилда чиққан «Ўзбек адабиёти»нинг I томига ҳам «Таашшуқнома»дан айрим парчалар киритилган.

Мазкур тўпламдаги асарнинг тўла тексти ҳозирги замон ўқувчиларини XV асрнинг II ярмида яратилган нодир бадийят дурдонаси билан яқиндан танишишларига катта имконият яратади.

ТААШШУҚНОМА

КИТОБ САБАБИ

Тушумда бир кеча кўрдум саҳаргоҳ,
Ки Мажнун бирла бўлдум йўлда ҳамроҳ.

Менга дедиким: эй шўрида аҳвол,
Чиқар бошдин такаббур қилма эҳмол.

Қи ошиқлар мақоми карбалодур,
Қишиким бўлди ошиқ мубталодур.

Чу сен ҳам мубтало бўлмишсен охир,
Жафодин гул бикин сўлмишсен охир.

Бу йўлда қўй сару сомон адам бўл!
Агар васл истасанг собит қадам бўл!

Тахайюл бирла назм эт бир ҳикоят,
Валинеъмат қошинда қил ривоят.

Ҳикоятким, «Таашшуқнома» бўлғай,
Улуғлар қошида аллома бўлғай.

* * *

Шаҳаншохи жаҳон Доройи аъзам,
Фаридун сийрату Жамшид мақдам.

Сулаймон талъату Қайхисрав иршод,
Сикандар шавкату Нўширавон дод.

Улуғ султон муаззам Шоҳруххон,
Муҳаммад хулқу Султон бинни Султон.

Ҳамиша давлати маъмур бўлсун
Қўра билмас кишилар кўр бўлсун.

Илоҳи бўлмасун ҳеч интиҳоси,
Қабул эт Сайди Аҳмаднинг дуоси.

Чу шоҳаншоҳ дуосин хатм қилдим,
«Таашшуқнома» сори азм қилдим.

Сафо-етти битиган хома бўлди,
«Таашшуқнома» ҳам ўн нома бўлди.

АВВАЛҒИ НОМАСИН АЙТУР

Аё, зебо санамлар кўркабойи,
Қамуқ шаҳлар гадойингнинг гадойи.

Латофат мулкининг соҳиб камоли,
Топар нуқсон юзунгдин маҳ камоли.

Бу кун ҳусн ўрдасинда подшосен,
Зарофат оламинда маҳлиқосен.

Сифотингдур сенинг оламда машҳур,
Сени ҳақ сақласун аз чашми бад дур.

Бўюнгдур эй санам чун сарви озод,
Сенга қул бўлди ҳар ким бўлди озод.

Сочингнинг исидин олам муаттар,
Сакингдин мунфаилдур мушку-анбар.

Сенинг бирла бўлур жону жаҳон шод,
Ки жон бирла тирикдур одамизод.

Фироқингдин бўлур бу чеҳра сори,
Висолинг чун назар қилмас бу сори.

Қўша қошингдин ўлур фитна пайдо.
Қилур жоду кўзунг оламни шайдо.

Эшигингда аё моҳи қасабпўш,
Бўлур хуршиди тобон ҳалқа дарғўш.

Қаро зулфунг эрур кўнглум қарори,
Анинг учун тан ичра йўқ қарори.

Хаёлингдур ҳамиша муниси жон,
Фироқингдур ки бағримни қилур қон,

Жамолинг даврида эй кўзи қаттол,
Эрур дардинг кўнгулларго суюрғол.

Малоҳат кишваринда хонсен, эй жон,
Латофат оламинда жонсен, эй жон.

Сенинг сори кўнгул учмоқни истар,
Кўрунг бечора не учмоқни истар.

Неча жавру жафо қилгайсен, эй ёр,
Билурсенким қулунгдурмен вафодор.

Сенинг бирла менинг аҳдим ҳамондур,
Нечаким жонима жаврунг ямондур.

Фалак тегурди чун фасли ҳамални.
Ироқивор айтай бу ғазални.

ҲАЗАЛ

Сенинг дардингдин, эй шўхи мусаввар,
Қамуқ олам хароб ўлди саросар.

Нечаким жаҳд этар бечора ошиқ,
Висолинг давлати бўлмас муяссар.

Дудоғинг олдида, эй сўзи ширин,
Наботу қанду шаккардур муқаррар.

Тишингдин мунфаилдур баҳр ичинда,
Янгоқингдин хижил ёқути аҳмар.

Шаҳо даврингда жавру зулму бедод,
Бўлубтур Сайди Аҳмадқо муқаррар.

СЎЗНУНГ ХУЛОСАСИ

Кел, эй соқий, кетур жоми дилафруз,
Ки ишрат чоғидур ҳам фасли навруз.

Чалиб чангу чағона бода бирла,
Ичоли май ҳарифи сода бирла.

Ки беш кун умр елтек кечгусидур,
Сен андин кечма ул худ кечгусидур.

Тахаммул яхши ишдур пеша қилмоқ,
Тахайюл бирла ҳам андиша қилмоқ.

ИККИНЧИ НОМАСИН АЙТУР

Нигоро, олди кўнглум юзунг оли,
Қиладур қасди жон ҳам кўзунг оли.

Отиб ғамза ўқин пайваста қошинг,
Юроким қон қилур пайваста қошинг.

Жамолинг шамъини ким ёндирурсен,
Қамуқ оламини ўтқа ёндурурсен.

Энгингда менгларинг мушки хитодур,
Қаро зулфунг сари бормоқ хатодур.

Қуёшдур оразинг ё Муштарийдур,
Ки жон бирла жаҳони муштарийдур.

Висолинг завқин истаб эй дилором,
Тан ичра топмади мискин дил ором.

Кўнгул қушини ишқинг қилди шунқор,
Бу ғамдин муддаийлар бўлди шунқор.

Қарашма қилмоқ ичра қил ярорсен,
Неким жонимға қилсанг қил ярорсен.

Анингким ол юзинда холи бўлғай,
Қачон фитна қилурдин холи бўлғай.

Айтсалар сенго ғамзангдин ўқ от,
Они ўзгага отма бизга ўқ от.

Турубтурмен ўқунгнунг қаршусина,
Отар бўлсанг тутармен қаршу сийна.

Чу тортармен ҳамиша ҳажр борин,
Сенга айтай кўнгулда ҳар не борин.

Билурсенким қулунгдурмен камина,
Қарам қил боқмағил қулнунг камина.

Тўқар ҳар дам фироқинг дийда қони,
Менингдек бир доғи ғамдийда қони.

Кўнгулда гарчи ҳажринг доғи бордур,
Валекин васл умиди доғи бордур.

Нечаким ғамдамен, эй қадди шамшод,
Бўлурмен ҳар қачон кўрсам сени шод.

Тараҳхум бу гадоға қилғин охир,
Йўқ эрса қайғудин бўлғуси охир.

Улодур Сайди Аҳмад қил яроғин,
Инак бори бир ишига яроғин.

Эшитгил бу ғазални чун ироқи,
Ажам созин тузуб айтай Ироқи.

ҒАЗАЛ

Вафо боринда эй шўхи суманбар,
Жафо кўп қилма охир, эй санубар.

Латофат бирла нозуклук ичинда,
Белингдур сочу сочинг мушку анбар.

Агар оҳ урсам оҳим шуъласиндин,
Эзилгай Қоф, эригай кўҳи Хайбар.

Кўнгулнунг лавҳида ишқинг сифотин,
Битибтурлар азалдин ўқуб азбар.

Унутмайдур баён Сайди суюнур,
Неча жавру жафо кўп қилса дилбар.

СЎЗНУНГ ХУЛОСАСИ

Кел, эй соқий, кетургил бодау жом,
Ичели май ба ёди Аҳмади жом.

Майиким руҳ андин маст бўлғай,
Муҳаббат куйида сармаст бўлғай.

Ҳуморимизни ул майдин ёзоли,
Мудом ичмаганин не деб ёзоли.

Билурсенким жаҳоннинг йўқ бақоси,
Бақоси йўқ жаҳонга не бақоси.

Таҳаммул яхши иштур пеша қилмоқ,
Таҳайюл бирла ҳам андиша қилмоқ.

УЧУНЧИ НОМАСИН АЙТУР

Саломим еткур, эй беги жаҳонгир,
Нигорим ҳазратинда қилма таъхир.

Саломим айтакўр тинмай, таянмай,
Худой учун ёвуқ етканда ёнмай.

Саломимни еткур ул дилрабоға
Сочи валлайлу юзи ваззуҳоға.

Саломим еткур ул сарви равона
Раҳмсиз дилбари номехрибона.

Айитқил, эй юзи руҳи мусаввар,
Айитқил, эй дудоғи мушку анбар.

Айитқил, эй юзи хуршиди офоқ,
Паривашлар ичинда барчадин тоқ.

Айитқил, эй-малоҳат мулкида шоҳ,
Мулозим хизматингда зуҳрау моҳ.

Айитқил, эй латофат ичра зебо,
Жамолингдин жаҳони бўлди шайдо.

Қачон келгай сенинг раҳминг гадоға,
Фақиру мустаманду мубталоға.

Ғарибларни баса ҳайрон қилибсен
Нечага тегру саргардон қилибсен.

Қомуқ олам жамолингдин мунаввар,
Аёқинг тупроғидур тожи Қайсар.

Агарчи итларинг бирла тенг эрмен,
Валекин ўлайин ишқингда дермен.

Тирик бўл сен юз эллик йил жаҳонда
Сени ҳақ соқласун дойим омонда.

Қачон сентек ажунда шоҳ туққай
Менингдек минг гадо ўлса не бушгай.

Қучум боринча тортай бори ҳижрон
Аёқдин тушсам ўзга сен бил, эй жон.

Менго сенсиз керакмас бу тириклик,
Киши истарму ўзга ҳеч ириклик.

Қўнгул меҳрингдин ўзгани ёвутмас,
Йироқ бўлди дебон сизни унутмас.

Тилармен туну кун субҳи висолинг,
Биҳамдуллоҳки кўздадур хаёлинг.

Хаёлинг бирла айтай бу ғазални,
Наво созин тузуб қўйдуқ жадални.

ҲАЗАЛ

Нигоро, ҳусн ичинда мунтаҳосен
Латифу нозику Юсуфлиқосен.

Дуочи бир қулунгдурмен вафодор,
Нечаким жонума қилсанг жафосен.

Сенинг ишқинг балоедур бошимда
Менинг бошимга билмон не балосен.

Дедим: кўнглум сенинг зулфунгни истар,
Дедиким: кет ямон кўнгли қаросен.

Аё Сайди, чу хублар бевафодур,
Алардин истама меҳру вафосен.

СЎЗНУНГ ХУЛОСАСИ

Кел, эй соқий кетур жоми лаболаб,
Қўбуз қўбсаб ичоли кулуб ўйнаб.

Ки фонийдур бу дунё йўқ бақоси,
Маишаттур бу заҳматнинг давоси.

Таҳаммул яхши ишдур пеша қилмоқ,
Таҳайюл бирла ҳам андиша қилмоқ.

ТҮРТҮНЧИ НОМАСИН АЙТУР

Ало, эй сарви буйлуқ лола рухсор,
Кўзунг жейрон менгингдур мушки тотор.

Қароқчи кўзларинг эй рашки ҳуро,
Қилур юз минг балони бошқа пайдо.

Бузар пайваста қошинг кўнглум элин,
Бирор ҳам тут йиқилса кўнглум элин.

Дудоғинг рашкидин кавсар бўлур су,
Киши лоф урса ҳоли бу бўлур бу.

Бўлубтур ишқингиз чови ажунда,
Тутубтур барча оламни жунунда.

Жамолинг нуридин олам тутар нур,
Менга сенсиз керакмас жаннату ҳур.

Латофат мулкининг султонисен сен,
Малоҳат кишварининг хонисен сен.

Кунгул Фарҳоду Шириндур дудоғинг,
Вале топмас киши истаб сўроғинг.

Юзунгдур офтоби лоязоли,
Илоҳи бўлмасун ҳаргиз заволи.

Жамолинг чун жаҳонорой бўлди,
Юзунг олдинда маҳ гаррой бўлди.

Нечаким хизматингда бизга йўқ сон,
Вале ишқингни қўйгоймен не имкон.

Тирик боринча сенсен ёри зорим,
Муни таҳқиқ бил, эй ғамгузорим.

Шикаста хотиру ғамгин мен, эй жон,
Вале ишқингни қўйгоймен не имкон.

Манго сен тенгри учун раҳм қилғил,
Улармен оқибат қайғунгда билғил.

Агар ўлсам мазоримга гузар қил,
Қулунгни ёд этибон бир назар қил.

Қилур бўлсанг мазоримга нигоҳе,
Чиқарғаймен лаҳадтин гарм оҳе.

Эшитгил топтим эмди чун маҳални,
Хусайний пардасинда бу ғазални.

ҲАЗАЛ

Не бўлдиким унуттунг ёр бизни,
Қилибсен васлинг учун зор бизни.

Кўруб ёр ул сияҳрў муддаийни,
Кўрадурсен баса ағёр бизни.

Ғамингиздин ўларга рози бўлдум,
Бу жондин қилдингиз безор бизни.

Тобуғингда чу йўқтур эътиборим,
Рақибинг қувлағай ночор бизни.

Жафодин юз жовурмас Сайди Аҳмад,
Нечаким солса кўздин ёр бизни.

ХУЛОСАИ СУХАН

Кел, эй соқий, майи гулранг қил нўш
Йигитлик мавсумин қилма фаромуш.

Маишат қил замонедур замона
Фалак топмайдурур истаб баҳона.

Ки дунё маъдани ранжу балодур
Ани севган кишилар мубталодур.

Таҳаммул яхши ишдур пеша қилмоқ,
Тахайюл бирла ҳам андиша қилмоқ.

БЕШИНЧИ НОМАСИН АЙТУР

Аё, ҳусн элининг тобанда моҳи,
Малоҳат кишварининг подшоҳи.

Юзунгдак лола йўқтур боғ ичинда,
Кўзунгдак ҳам жайрон улоғ ичинда.

Лабингдин мунфаилдур лаълу маржон,
Тишинг қошинда лўълуга не баён.

Табассум қилса лаълинг дур сочилур,
Юзунгни кўрса гул кўнгли очилур.

Қамуқ оламда сендек жон йўқ, эй жон,
Сенингдек дунёда жонон йўқ, эй жон.

Жамолингдур магар руҳи мусаввар,
Таъоло шаънаҳу оллоҳу акбар.

Сочингдин, эй лаби лаъли бадахшон,
Бўлур жамъияти кўнглум паришон.

Кўнгулда жонтек асрармен хаёлинг,
Кузумнинг мардумидур акси холинг.

Бўлур ҳуру пари жон бирла мойил,
Кўруб ул шевау шаклу шамойил.

Дудоғингни кўруб су бўлди яқсар,
Хижолаттин наботу қанду шаккар.

Тутубтур ҳуснунгуз офоқда анфус,
Бўлур ҳайрон сенинг васфингда Хурмус.

Урурмен то қиёмат лофи ишқинг.
Қилурмен то абад авсофи ишқинг.

Бўлубтурмен хаёлинг бирла қонё,
Менго бўлмас киши ишқингда монё.

Дареғо усру, эй жон бевафосен,
Нечога тегру қилғайсен жафо сен.

Жафолар, эй бегим ҳаддин ошибтур
Юрогим қони бу ғамдин тошибтур.

Фироқингдин бўлубтур чун юрак қон
Аёқтин туштум элик тут аё жон.

Манго чун келди бу илҳом бехост,
Эшитгил, айтайин бу ғазални рост.

ҒАЗАЛ

Ало, эй кўрк улуси ичра бардам,
Худоро тўкмагил қонимни ҳардам.

Умид улдур ки раҳминг келгай охир,
Қомуқ оламда чун сенсен мукаррам.

Хўтан мулкинда зулфунгнунг черики,
Қаро кўрсатиб элни урди барҳам.

Надиминг ҳуру соқи зуҳрау ой,
Не нисбат менгзигаи хуснунга одам.

Агар дардимни билсанг эрди эй дўст,
Қилур эрди (нг) даво дардимға ул дам.

Санго бу ҳусну хулду шевау ноз,
Мусалламдур, мусалламдур, мусаллам.

Нишоту айшу ишрат қил ҳамниша,
Унутма Сайдини воллоҳу аълам.

СУЗНУНГ ХУЛОСАСИ

Кел, эй соқий, кетур жомӣ мураввақ,
Ичоли бода бо ёри муваффақ.

Қи дунё бевафодур, бевафодур,
Қўнгул қўймоқ анга айни хатодур.

Таҳаммул яхши ишдур пеша қилмоқ,
Тахайюл бирла ҳам андиша қилмоқ.

ОЛТИНЧИ НОМАСИН АЙТУР

Аё, ҳусну малоҳат ичра фохир,
Не бўлдиким унуттунг бизни охир.

Сочингдур лайлатулқадрю юзунг ой,
Бўюнг тубоу ҳуснунг жаннаторой.

Сенинг ишқинг бало бўлғайму, эй дўст,
Бало десам раво бўлғайму, эй дўст.

Ёвуз кўзлар юзунгдин дур бўлсун,
Жамолингдин жаҳон маъмур бўлсун.

Тишингнинг васфини ҳар хом билмас,
Гуҳарнинг қадрини чун оми билмас.

Кулар гул кўрса чеҳранг шодлиқтин,
Суюнур сарв ҳам озодлиқтин.

Қиёмингдин қиёмат кўпқусидур,
Ўтурсанг фитна ҳам ўлтурғусидур.

Ярошур ноз ила сизга ўтурмоқ,
Кўнгуллар хирманига ҳам ўт урмоқ.

Юзунгдур наргису гулдур янгоқинг,
Магар оби муаллақдур сақоқинг.

Иликингдур яди байзо нишони,
Ки бордур ҳақ таолодин нишони.

Мунаввардур юзунгдин барча офоқ,
Муаттардур сочинг исидин учмоқ.

Жафо оз қилсангиз не бўлғай, эй жон,
Билурсизким вафосиздур бу даврон.

Ажунда қулсизин султон хуш эрмас,
Нечукким дарди бедармон хуш эрмас.

Сулаймонсен шаҳо мен бир қоринча,
Дуогўймен санго то жон боринча.

Фироқинг зулмидин дод истарам дод,
Рақибинг дастидан фарёд-фарёд.

Эшитгил айтойин кўнглум ниёзин,
Қўбуз кўбсаб тузуб ушшоқ созин.

ФАЗАЛ

Иноят чоғидур эй ёр-эй ёр,
Ки кўп қилди жафо ағёр-ағёр.

Езуқсиз тўкмагил қонимни охир,
Билурсенким эмас хунхор-хунхор.

Бўлур ўз хижлатидин ҳайрат олиб,
Кўруб ҳуснунгни дар гулзор-гулзор.

Бўлур мушкин нафаснинг ҳасратидин,
Қачон бўлғуси ҳар аттор-аттор.

Аё Сайди санамлар машрабиндин,
Тамаъ тутма вафо зинҳор-зинҳор.

СУЗНУНГ ХУЛОСАСИ

Кел, эй соқий, кетур жоми пур аз май,
Ки ғамларни кўнгуллардин қилур тай.

Ичоли ул бути айёр бирла,
Қарақлари қарақчи ёр бирла.

Ки кечти бевафо бу умр елтек,
Боришоли анинг бирла бу элтек.

Таҳаммул яхши ишдур пеша қилмоқ,
Тахайюл бирла ҳам андиша қилмоқ.

ЕТТИНЧИ НОМАСИН АЙТУР

Аё, жоду қарақлиқ ишвапардоз,
Қилур зулфунг сори жон қуши парвоз.

Жамолингдин мунаввардур чароғим,
Юзунг олида ўлмактур яроғим.

Қуёш ҳуснунг кўруб, эй моҳитобон,
Хижолат топтиу бўлди яро қон.

Қачонким лаълингиз бўлса шакарханд,
Набот эрнинг қошинда су бўлур қанд.

Дудоғинг чун эрур ширинтар аз жон,
Киши дегайму они оби ҳайвон.

Шаҳо пайваста қошинг қиблагоҳи,
Эрур жону кўнгулнинг саждагоҳи.

Қошинг чун ёй-у кирпукларинг ўқтур,
Сенингтеки берк тийрандоз йўқтур.

Саросар дуняни гамзанг бузубтур,
Карашманг худ бaсe элни тўзубтур.

Фироқингдин кўнгул девона бўлди,
Ажунда ушбу сўз афсона бўлди.

Тилармен туну кун субҳи висолинг,
Кўзумдин лаҳзае кетмас хаёлинг.

Кўнгулдин дарду меҳнат бори кетмас,
Этогингга илигим чунки етмас.

Манго сенсиз керакмас танда жоним,
Чу сенсен мунису жону жаҳоним.

Малаксен, эй пари, ё ҳур, ё нур,
Ки олам барча сендин бўлди маъмур.

Камина чокаринг қуллуқчасидур,
Азизи Қайсару хоқону фағфур.

Кўнгул меҳрингни сақлар жон ичинда,
Сенингдек жон қани даврон ичинда.

Қомуқ олам сенинг бирла хуш, эй жон,
Ки сенсиздур тириклик нохуш, эй жон.

Салотинлар қачон ким бўлса пайдо,
Мубоҳ ўлур гадоларға тамошо.

Ижозат бўлса, эй султони хубон,
Уқуйин бу ғазални дар Сифаҳон.

ҲАЗАЛ

Беким сўзким сочинг васфинда борди,
Ривоят қилғучилар қилни ёрди.

Энгингни кўрди ёқут аз хижолат,
Ғаҳи сорғарди-у гоҳи қизарди.

Қилур эрди ўзини мушк таъриф,
Менгингни кўрди-ю юзи қизарди.

Эшитти чун ақиқ эрнинг сифотин,
Ўзиндин яхшилик отин кўтарди.

Қабул қилсанг не бўлғай кўнглум, эй жон,
Бу мискин келмаку бормоқдин арди.

Анинг бирла мени кўргаймусен тенг,
Сўнгоким ушбу ҳасраттин қаварди.

Кўрунма кўзга дединг ўлтурурмен,
Қошингдин кетмади Сайди қошорди.

СЎЗНУНГ ХУЛОСАСИ

Кел, эй соқий, кетургил май зи боқи,
Ки қолмас дунёда ҳеч киши боқи.

Биларсенким кечар айём охир,
Ўзунгни қилмағил бадном охир.

Таҳаммул яхши ишдур пеша қилмоқ,
Тахайюл бирла ҳам андиша қилмоқ.

САККИЗИНЧИ НОМАСИН АЙТУР

Аё, сарви равон гулчеҳра шоҳим,
Фироқингдин фалакка ошти оҳим.

Мунаввар бўлди одам талъатингдин,
Мушарраф бўлди одам хизматингдин.

Сенингтеқ дунёда бир жон топилмас,
Санго ҳам менгзайи инсон топилмас.

Жамолинг қошида хуршиди оён,
Мутеингдур фалакта моҳитобон.

Юзунгнунг нуридин ҳур ўлди пайдо,
Янгоқинг норидин нур ўлди пайдо.

Малак ходим, парилар чоқарингдур,
Улусни бузған ул кофирларингдур.

Санго нисбат ажунда туғмади шоҳ,
Юзунгдек ҳам фалакта туғмади моҳ.

Кўнгул ширин сўзунгдин шод бўлди,
Гаҳе Наврузу гаҳ Фарҳод бўлди.

Гаҳи Мажнун бикин озода бўлди,
Гаҳи Вомиқлайин бечора бўлди.

Тутубтур ҳуснунгиз васфи саросар,
Хуросону Ироқу Руму Ховар.

Сенинг бирла кўнгул бирдур ҳамиша,
Валекин сийнағондур соқла шиша.

Не келди, не қиёмат бўлди охир,
Ки боғрим қонидин кўз тўлди охир.

Фироқинг зулмидин мазлум бўлдум,
Йироқлик дардидин маълум бўлдум.

Висолинг давлати гар даст бермас,
Қароқимдин хаёлинг холи эрмас.

Жафоу жаврнунг поёни йўқтур,
Фалакнинг чун сару сомони йўқтур.

Қулоқ тутгил ривоят қилса рови,
Эшитгил бу ғазални дар ҳовойи.

ҒАЗАЛ

Шаҳо қилма манго жавру ситамлар,
Қону у аҳду эҳсону карамлар.

Қилойин теб вафо қилдинг жафони,
Қону ул аҳду паймону қасамлар.

Мутиинг бўлсалар ҳуснунгни кўруб,
Қону ул меҳру ул зебо санамлар.

Кўнгулнинг можаросин кимга айтай,
Қони ул оқилу доно ҳакамлар.

Тут, эй Сайди, ганимат фақр куйин,
Қону ул салтанатлиқ муҳташамлар.

СЎЗНУНГ ХУЛОСАСИ

Кел, эй соқий, кетур ул мири мажлис,
Ки қилди кўп ғани бегларни муфлис.

Анинг бирла замони хуш бўлоли,
Ичиб бир журъани сархуш бўлоли.

Билурсенким бақосиздур бу даврон,
Бўлубтур олами бу ишта ҳайрон.

Таҳаммул яхши ишдур пеша қилмоқ,
Тахайюл бирла ҳам андиша қилмоқ.

ТУҚҚУЗУНЧИ НОМАСИН АЙТУР

Аё, кўнглум олан жонона дилбар,
Жамолинг шуъласи оламни ўртар.

Кишиким ҳусн ичида бордур они,
Ёвуз кўздин йироқ тутсун ҳақ они.

Халойиқларниким холиқ яротти,
Сени Узро мени Вомиқ яротти.

Кўнгул ишқинг била бўлди баче ром,
Не ерга етгуси охир саранжом.

Саросар ишқким дерлар балодур,
Они деган кишилар мубталодур.

Ажунни бесару сомон қилон ишқ,
Фалакни бўйла саргардон қилон ишқ.

Бу ишқ эрмас эрур бир аждаҳойи,
Ки кўкдин инди у бўлди балойи.

Агар ишқ ўлмаса ошиққа не сон,
Кўнгулда сидқи йўқ содиққа не сон.

Кишиким ишқ ичида бўлса содиқ,
Масалдурким бўлур маъшуқу ошиқ.

Дило, жаҳд айла, сидқинг рост бўлғай,
Қамуқ ишлар бу ишдин рост бўлғай.

Нигоро, борчадин мақсудсен сен,
Адамдур бори чун мавжудсен сен.

Сенинг бирла бўлур дил шод, эй жон,
Санго нисбат дегил дилшод, эй жон.

Бўюнг тубоу жаннаттур жамолинг,
Қамуқ оламини тутти қилу қолинг.

Висолинг давлатин топмас парилар,
Не қилсун чора мискин одамилар.

Фалак бу ишта саргардон бўлубтур,
Фироқингдин юроким қон тўлубтур.

Кўнгулнинг йўқтурур сенсиз қарори,
Азалдин бу эди онинг қарори.

Мусалламдур санго бу хулқу эҳсон,
Ало, эй офтоби худпарастон.

Қилур кўнглум ҳавойи кўҳи алванд.
Эшитгил бу ғазални дар ниҳованд.

ҲАЗАЛ

Ҳаёлинг дилбаро нури басардур,
Жамолинг фитнайи даври қамардур.

Юзунг олида жон тортай нигоро,
Нечаким жон матои мухтасардур.

Мени ҳар ерга сўзлар шум рақибинг,
Анинг учун ҳамиша дарбадардур.

Рақибо манго не носих бўлурсен,
Саросар сўзларинг чун дардисардур.

Ёзуқсиз ўлтурур ошиқни ҳижрон,
Машғуллардин бори маъзул бўл.

Дедим: ногаҳ гузар қилма бу қулдин,
Деди: еткурки ахтар дар гузардур.

Эшигингда азизим, Сайди Аҳмад,
Итингнинг ити бирла сарбасардур.

СЎЗНУНГ ХУЛОСАСИ

Кел, эй соқи, ҳумор ишқин олиб кел,
Қулунгни билсаниб бингни солиб кел.

Ичоли ҳарчи бодо бод бода,
Кўнгул қойғусини бероли бода.

Ки дунё ҳеч кишига пой тутмас,
Неча эврулса ўз ишин унутмас.

Таҳаммул яхши ишдур пеша қилмоқ
Тахайюл бирла ҳам андиша қилмоқ.

УНУНЧИ НОМАСИН АИТУР

Аё, хиргоҳнишин моҳи қасабпўш,
Бўлубтур олами ҳуснунгго мадҳуш.

Юзунгдур, эй пари, фирдавси аъло,
Сени зебо яратти ҳақ таоло.

Улусда чунки сенсен инжу хоним,
Фидо бўлсун санго жону жаҳоним.

Не бўлди кўзга илмассен қулунгни,
Унуттунг, эй юзи гул, булбулунгни.

Кўруб пайваста ул қошинг ҳилоли,
Кўзунгнунг қошида қурбон бўлоли.

Жамолинг чун жаҳонорой бўлди,
Юзунг олинда маҳ каррой бўлди.

Қуёш ҳуснунг кўруб ҳайрон бўлубтур,
Фалак ишқингда саргардон бўлубтур.

Манго ҳажринг баче кўп қилди бедод,
Нетай, эй шоҳи хубон, бир демадинг дод.

Бўлубтур борчадин бегона кўнглум,
Сенинг зулфунг тилар девона кўнглум.

Ажаб мушкил балоларға тушубмен,
Ки етмас ерда кўз қўлни сунубмен.

Кўнгул султон ки дебтурлар чин эрмиш,
Қароча хон ки дебтурлар чин эрмиш.

Манго жон сенсизин, эй жон керакмас,
Агар дард ўлмаса дармон керакмас.

Магар дардинг манго ҳам дард бўлғай,
Ки кўнглум ҳам даводин сард бўлғай.

Кўнгулдин бори дардинг шукри кетмас,
Бу давлат мен тиланчига не етмас.

Туганди нома сўз поёна етти,
Фироқингдин кўнгул ҳам жона етти.

Сўзум кўбтур валекин айта билман,
Улуқлар сўзидин ҳам қайта билман.

Сухан кўтоҳ кунам кон табъи нозик,
Надорад тоқати чандон гарони.

Валекин бу ғазалдур хатми дафтар,
Тузуб панжгоҳ созин айтай азбар.

ҒАЗАЛ

Тутубтур дунёни ҳуснинг саропой,
Жамолинг чун бўлубтур оламорой.

Сенинг базмингда, эй султони хубон,
Аёқчи Меҳру соқи Зухрау ой.

Қаро зулфунг қилур кўнглумни гумроҳ,
Қароқинг худ жафо қилмоққа худроӣ.

Висолинг давлати бўлмас муяссар,
Фироқинг зулмидин, эй вой, эй вой.

Агар жаврунг чириклаб келса бизго,
Бўлур Сайди Аҳмадий бечора манглай.

КИТОБ ХАТМИН АЙТУР

Худовандо ёзуқлуқ бандадурман,
Ёзуғимдин баса шармандадурман.

Кулунгнунг сендин ўзга йўқ паноҳи,
Нечаким йўқтурур журму гуноҳи.

Саодат ганжидин кўрсатгил эҳсон,
Ало, эй подшоҳи подшоҳон.

Сўзумни бу улуг султон қотинда
Карам қил яхши кўрсат хизматинда.

Шаҳеким адлидин Эрону Тўрон,
Тузуклук топти-ю топмади нуқсон.

Ажунда то анингтеқ шоҳ бўлғай,
Дуогў ибни Мироншоҳ бўлғай.

ИЛТИМОСИН АЙТУР

Валекин бир сўзум бор ҳазратингда,
Ижозат бўлса айтай хидматингда.

Эшитгил, эй улуснунг подшоҳи,
Ятимларнинг бугун пушти паноҳи.

Риёзаттин тан ичра қолмади қон,
Туганса қон тирик қолғайму инсон.

Басе ошуфтау ҳайрон бўлубмен,
Фалактеқ бесару сомон бўлубмен.

Билурсен барчанинг ҳолини, эй шоҳ,
Иноят чоғидур валлоҳу биллоҳ.

«Таашшуқнома»ни ҳиммат бўлуб ёр.
Тугаттим етти кунда бемададқор.

Секиз юз ўттузу тўққузда эрди,
Қи сўз поёна элтмақ даст берди.

Сўзумни ким ўқуб қилса дуойи,
Шлоҳи кўрмасун ҳаргиз балойи.